

Přínos programu socialistické integrace pro posílení obranyschopnosti zemí Varšavské smlouvy

Úspěchy dosahované členskými státy Rady vzájemné hospodářské pomoci v rozvoji ekonomiky, vědy a techniky nejsou jen důsledkem mobilizace vlastních zdrojů, ale i důsledkem rozvoje všestranné vzájemné pomoci členských zemí Rady. Výrobní síly států sdružených v Radě dosáhly vysoké úrovně rozvoje, byla v nich vytvořena mnohoovětvová industriální struktura národního hospodářství a zvýšila se technická úroveň výroby. Na základě rychle se zvyšujícího národního důchodu značně vzrostla materiální a kulturní úroveň života obyvatelstva členských států Rady. Prohlubující se vzájemná spolupráce těchto zemí přispěla i k upevnění jejich nezávislosti a obranné síly celého společenství.

Pro Československo se stala těsná hospodářská a vědeckotechnická spolupráce se zeměmi RVHP významným faktorem stabilizace a bezkrizového vývoje ekonomiky. V rámci směny zboží se zeměmi RVHP kryje Československo významnou část svých potřeb v surovinách, palivech, energii a ve výživě. Na druhé straně dodávkami strojů a zařízení přispívá ČSSR spolu s NDR k industriálnímu rozvoji druhých států RVHP.

Vysoká úroveň rozvoje výrobních sil v zemích Rady, aktuálnost úkolů vědeckotechnické revoluce, potřeba dalšího růstu efektivnosti společenské výroby a vzestupu blahobytu lidu, vyžadují další prohloubení a zdokonalení jejich vzájemné hospodářské a vědeckotechnické spolupráce. K tomuto cíli má přispět komplexní dlouhodobý program rozvoje socialistické ekono-

nomické integrace členských států RVHP. Ekonomické zapojení evropských socialistických zemí do společenství zemí Rady je jednou ze základních podmínek jejich ekonomického růstu i růstu životní úrovně jejich obyvatel a v oblasti branného systému je to rozhodující faktor. Celé období vzájemné hospodářské spolupráce členských států Rady se vyznačuje soustavným růstem ekonomické úrovně zemí tohoto společenství, který bezprostředně ovlivňuje úroveň obranyschopnosti států Varšavské smlouvy.

V rámci společenství Rady existují ekonomiky, jež jsou svým charakterem nekomplexní, tj. nejsou vybaveny dostatečně silnou surovinovou, palivovou a materiálovou základnou, nemají dostatečné rozměry vnitřního trhu a ani nejsou schopny vytvořit optimální vědeckovýzkumnou základnu. Současně s nimi je ve společenství RVHP ekonomika Sovětského svazu, jenž svým potenciálem, přírodními zdroji, vědeckotechnickými možnostmi i spotřební schopností vnitřního trhu objektivně představuje ekonomiku komplexní. Z toho vyplývá, jakými jsou zejména: velikost území, počet obyvatelstva, rozsah surovinových zdrojů, domácího trhu, velikost národního důchodu, úroveň společenskoeconomického rozvoje a další. Míra zapojení do mezinárodní dělby práce je proto, rozdílná a s tímto rozdíly je nutné počítat ještě v budoucnosti. Tato skutečnost

se odráží v efektivnosti mezinárodní socialistické směny zboží, jež je ovlivněna především účastí sovětské ekonomiky a vztahy k ní jsou důležitým předpokladem koordinace procesu socialistické rozšířené reprodukce v celém společenství RVHP.

1. Na základě praktických výsledků prohlubování spolupráce socialistických zemí mohly jednotlivé státy úměrně rozvíjet svůj obranný průmysl a osvojovat si výroby nových druhů vojenské techniky. Činnost na tomto úseku probíhá v rámci koordinace plánů mezi členskými zeměmi Rady a v programu socialistické ekonomické integrace bude nadále zaujímat přednostní místo. Práce spočívají ve vzájemném odsouhlasení objemů a zaměření vzájemných dodávek vojenské techniky a plánů výroby. Koordinace plánů pomáhá členským zemím Rady stanovit potřebné objemy investic, což vytváří podmínky k včasnému vybavení armád zemí novými vzory vojenské techniky. Na rozdíl od jiných průmyslových odvětví usku-tečňovaly země koordinaci v předstihu 3–4 měsíců. Tento předstih je a nadále bude nezbytný k tomu, aby k výsledkům koordinace mohla včas přihlídnout při sestavování národohospodářských plánů a ta průmyslová odvětví, která jsou dodavateli základních materiálů a kompletačních výrobků při výrobě vojenské techniky.

Koordinační práce a dále vyjmenované veškeré činnosti zemí Rady na úseku vojenské techniky organizuje Stálá komise RVHP pro obranný průmysl (KOP) v úzké součinnosti s Technickým výborem Spojených ozbrojených sil.

V přípravných etapách KOP upřesňuje nomenklaturu vojenské techniky, předpokládanou k výrobě v plánovaném období. Upřesňuje ji na základě údajů, obdržených od Spojeného velení. Nato posuzuje a schvaluje konkrétní nomenklaturu základních druhů výrobků, jejichž výrobu musí koordinovat KOP.

Práce na koordinaci plánů na léta 1971–75 byly prakticky ukončeny v roce 1970, což bylo výsledkem dvoustranných a vícestranných konsultací, uskutečňovaných ve stejnou dobu a na jednom místě. Na základě výsledků koordinace mohly země uzavřít dvoustranné dohody o vzájemných dodávkách vojenské techniky na období 1971–75, což svědčí o dalším rozšíření a prohloubení spolupráce v rozvoji obranných průmyslových odvětví všech členských zemí KOP. Celkový objem vzájemných dodávek vojenské techniky členských zemí KOP vzroste v letech 1971–75 ve srovnání s obdobím 1966–70 přibližně o 64 %. Zvýšení objemu vzájemných dodávek vojenské techniky je podmíněno ne-

zbytností zajistit vzrůstající potřeby armád členských států Varšavské smlouvy. Značné zvýšení vývozu se předpokládá z:

BLR — u munice, tankových akumulátorových baterií a transportérů—tahačů,

MLR — u vojenských spojovacích prostředků,

PLR — u tankové techniky, spojovacích prostředků, lodí a plavidel,

ČSSR — u tankové a letecké techniky,

RSR — u munice.

Obranná průmyslová odvětví členských zemí KOP — vyjma Sovětského svazu — budou pro vzájemně dodávaných vyrábět téměř třikrát více výrobků tankové techniky, munice, spojovacích a radiolokačních prostředků. Značným vzrůstem výroby vojenské techniky v těchto zemích vzroste podíl jejich účasti na vzájemných dodávkách z 38 % na 50 %, čímž na druhé straně se podíl Sovětského svazu sníží z 62 na 50 %.

Za období 1971–75 se podstatně obnoví nomenklatura vzájemně dodávaných výrobků. Bude osvojeno a uvedeno do sériové výroby mnoho nových moderních vzorů vojenské techniky, např. v:

ČSSR — bojové vozidlo pěchoty, cvičné letouny L-39, cvičné pilotní kabiny TL-39,

PLR — 6 nových projektů vojenských lodí a plavidel,

BLR — transportéry—tahače,

MLR — armádní, divizní, tankové rádiové stanice, radioreléové linky aj.

2. Další základní formou mezinárodní socialistické dělby práce, na jejíž rozvoj kladou členské státy Rady v současné době zvláštní důraz, je specializace a kooperace ve výrobě. Její podstatou je soustředění stejnorodé výroby v jedné nebo několika socialistických zemích tak, aby se při uspokojování potřeb zainteresovaných zemí vytvářely předpoklady k efektivnější výrobě, k rychlejšímu prosazování technického pokroku a k lepšímu využívání přírodních a ekonomických zdrojů zúčastněných zemí.

Takto se organizace výrobního procesu dostává do mezinárodního rámce a vzniká i možnost vytvářet mezinárodní odvětvové organizace v oblasti výroby. Mezinárodní specializací a kooperací se vytvářejí mnohostranné možnosti pro efektivní spojení úsilí zemí likvidovat zpoždění v některých odvětvích průmyslu, nebo urychlit rozvoj progresivních odvětví.

Proto důležitým úkolem, který byl předmětem stále pozornosti KOP, bylo vypracování doporučení na specializaci a ko-

operaci výroby vojenské techniky. Na tomto úseku došlo ve srovnání s předchozím obdobím k podstatnému zlepšení. K tomu značně přispěla důkladnější příprava nezbytných výchozích údajů zemí, organizace předběžné ukázky nových vzorů vojenské techniky sovětskou stranou a Spojeným velením pro představitele kompetentních orgánů zemí, předání potřebných informací o technických, technologických a ekonomických ukazatelích, hlubší technickoekonomické zdůvodnění zainteresovanosti zemí na specializaci výroby.

Při pracích na koordinaci plánů KOP znovu posuzovala a upřesňovala dříve přijatá rozhodnutí o specializaci vojenské techniky. Členské země rozvíjely svůj obranný průmysl s přihlédnutím k těmto doporučením v souladu s přidělenou jim specializací výroby a v současné době vyrábějí mnoho druhů výzbroje a vojenské techniky v rozsahu, který zajišťuje nejen jejich vlastní potřebu, ale i potřeby dalších členských zemí.

Pevné určení specializace stabilizuje profil obranného průmyslu v zemích a dává jim možnost jistěji stanovit perspektivy jeho rozvoje. K tomu přispívá také i ta skutečnost, že při uzavírání dvoustranných dohod o vzájemných dodávkách vycházejí země ze specializace výroby doporučované KOP.

Srovnání údajů o vzájemných dodávkách vojenské techniky svědčí o značném prohloubení specializace její výroby v letech 1971–75 ve srovnání s minulým obdobím. Jestliže v letech 1966–70 činily v celkovém objemu vzájemných dodávek specializované výrobky 77 %, potom v letech 1971–75 budou činit 85 %. V této pětiletce bude specializováno 95 % výroby spojovacích a radiolokačních prostředků, asi 90 % výroby letecké a tankové techniky. Na tyto druhy techniky připadá více než 80 % celkového objemu vzájemných dodávek.

V současné době jsou stanoveny tyto směry specializace u základních druhů výzbroje a vojenské techniky:

- letecká technika (PLR, ČSSR)
- tanková technika (PLR, ČSSR, částečně MLR a BLR)
- spojovací a radiolokační prostředky (MLR, PLR, částečně BLR, RSR a ČSSR)
- lodě a plavidla (PLR, NDR)
- granátomety a náboje k nim (RSR, BLR).

Pěchotní výzbroj a munici vyrábějí prakticky všechny země k uspokojování potřeb svých armád, což vyplývá z důvodů vojenského charakteru.

V období rozvoje socialistické ekonomické integrace členských zemí Rady bude dále nezbytné zdokonalovat formy a metody specializace, zvyšovat účinnost přijímaných doporučení, jakož i nadále rozvíjet spolupráci v oblasti kooperace výroby vojenské techniky s tím, aby bylo dosaženo stejné úrovně spolupráce jako v oblasti koordinace plánů a specializace výroby. V oblasti kooperace výroby vojenské techniky bylo dosaženo určitých pozitivních výsledků: v organizaci kooperování výroby středních kolových plovoucích obrněných transportérů mezi ČSSR a PLR, výroby radiolokačních stanic a vojskových rádiových stanic mezi MLR a PLR.

3. Značný vzrůst vzájemných dodávek vojenské techniky mezi členskými zeměmi KOP vyžaduje zpracování velkého množství dokumentace v plánovacích, průmyslových, zahraničně obchodních a vojenských orgánech materiálně technického zásobování.

Existující systém ručního zpracování je těžkopádný, zabírá mnoho času, vyžaduje větší aparát a to nejdůležitější — není schopen zajistit potřebnou operativnost. V souvislosti s tím vznikl vážný a složitý problém přechodu ke strojnímu zpracování této dokumentace, k realizaci sestavování, předávání a zpracování dokumentace s využitím moderních prostředků výpočetní techniky — jednotný pro všechny země. V rámci KOP se v posledních letech vypracovává tento systém pro vojenskou techniku v podobě jednotného materiálového kódu, který představuje systematizovaný katalog názvů vojenské techniky zakódovaných číselným kódem, který počítá s použitím výpočetních strojů.

Celá nomenklatura výzbroje a vojenské techniky je rozdělena do několika tříd podle druhů techniky. Každý výrobek a jeho základní části ve skupinách a podskupinách mají svůj číselný kód. Tím jakýkoli výrobek vojenské techniky má určitou číselnou kombinaci, která umožňuje zakódovat a předat potřebnou informaci s pomocí výpočetních strojů a vydat ji jako obyčejný dokument.

Zavedení jednotného materiálového kódu do praxe činnosti plánovacích, průmyslových, zahraničně obchodních a zásobovacích orgánů jednotlivých zemí má podstatně zkrátit dobu a náklady na zpracování dokumentace a zvýšit operativnost materiálně technického zásobování armád.

Použití jednotného materiálového kódu se připravuje pouze u výzbroje a vojenské techniky. Ve skutečnosti nomenklatura výrobků, které jdou na zásobování armád, zahrnuje prakticky produkci téměř všech

národohospodářských odvětví. Aby předností strojího zpracování mohlo být využito v plném rozsahu, vzniká potřeba vytvoření klasifikátoru produkce národního hospodářství, společného pro všechny země, a příslušného systému jejího kódování. Nebylo by na škodu využít ke splnění tohoto úkolu Všeobecný klasifikátor průmyslové a zemědělské produkce SSSR, jehož zpracování v SSSR ukončili.

4. Rozvojem a prohlubováním spolupráce zemí v oblasti branného průmyslu znovu vznikl problém koordinace vědeckovýzkumných a vývojových prací na vícestranném základě. Přejít na tuto formu spolupráce byl umožněn vytvořením Technického výboru Spojených ozbrojených sil. Koordináční činnost Technického výboru směřuje k vytvoření systémů, komplexů a vzorů výzbroje a bojové techniky, které odpovídají současným a perspektivním požadavkům a jsou v maximální míře unifikovány pro všechny armády. Dále tato činnost Technického výboru musí být zaměřena na společně vypracování jednotlivých témat k odstranění nepotřebného paralelismu, na vyloučení neperspektivních prací a na včasné přerušení těch prací, které přestaly být aktuální. Na základě doporučení Technického výboru mohou země projednat otázky organizace a vzájemné spolupráce při řešení vědeckovýzkumných a vývojových prací na vytvoření nových vzorů vojenské techniky, o jejíž řešení nebo výrobu mají zájem dvě nebo více zemí.

5. V posledním období se činnost zainteresovaných členských zemí KOP zaměřovala na vypracování a realizaci opatření, vyplývajících z usnesení XXIII. zvláštního zasedání RVHP, jež můžeme považovat jako přínos do komplexního programu socialistické integrace, která má za cíl další koordináční úsilí na upevnění obranných schopností členských států Varšavské smlouvy. Jde zejména o práce na metodických otázkách vypracování prognóz rozvoje výroby vojenské techniky. Zainteresované země došly k názoru, že prognózování je nezbytným základem rozvoje jiných forem spolupráce, zejména koordinace pětiletých plánů výroby a vzájemných dodávek, specializace výroby, postupu vzájemného předávání a posuzování požadavků na dodávky vojenské techniky zeměmi aj.

Vypracování prognóz rozvoje výroby vojenské techniky je novou důležitou etapou při spolupráci zemí. Bude se řešit v těsné spojitosti se Spojeným velením a bude sloužit jako výchozí základna pro dlouhodobé plánování vývoje a výroby vojenské techniky v zemích.

K prognostické činnosti u výroby vojenské techniky bude nezbytné získat od Spojeného velení a generálních štábů členských zemí KOP úvahy o nejdůležitějších tendencích rozvoje jednotlivých druhů vojenské techniky v perspektivě, o orientačních kvantitativních změnách ve vybavenosti armád touto technikou, o základním zaměření vědeckovýzkumných prací, na kterých mají zájem země, a informace o orientační úrovni základních takticko-technických charakteristikách vojenské techniky.

6. V návaznosti na tyto závěry zainteresovaných zemí byla přijata konkrétní opatření k dalšímu rozvoji styků v rozšiřování kontaktů mezi jejich příslušnými ministerstvy. Takový rozvoj přispěje ke zkrácení termínů přípravy a řešení otázek spolupráce a především různých technických otázek, spojených s organizací výroby a náběhem licenční výroby vojenské techniky. Půjde o zdokonalování existujících styků především při poskytování technické pomoci včetně organizace výroby podle předaných licencí, zdokonalování technologických procesů, realizaci vědeckovýzkumných prací podle odsouhlasené tematiky, vypracování návrhů na specializaci a kooperaci výroby apod.

7. KOP organizuje svoji činnost podle stanoveného programu a bude ji dále rozvíjet na základě Komplexního programu integrace, přijatého na XXV. zasedání RVHP.

V tomto směru je konkrétním úkolem vypracování perspektiv rozvoje obranného systému členských zemí na období do roku 1980 a zajištění příslušného vytížení výrobních kapacit na základě racionální specializace výroby a rozvoje široké kooperace mezi zeměmi při výrobě nových, složitých výrobků vojenské techniky.

Bez soustavné a praktické pomoci Sovětského svazu ve všech oblastech zabezpečování armád Varšavské smlouvy novou vojenskou technikou by bylo nemyšlitelné požadavky na obrannou schopnost jednotlivých zemí uspokojit.